

Isak Asimov

PRELUDIJUM ZA ZADUŽBINU

S engleskog preveo

Žika Bogdanović

**Čarobna
knjiga**

SADRŽAJ:

Piščeva napomena	7
1. Matematičar	11
2. Beg	43
3. Univerzitet	71
4. Biblioteka	93
5. Gornja strana	125
6. Spas	159
7. Mikogen	183
8. Sin Sunca	211
9. Mikrofarma	239
10. Knjiga	267
11. Sakratorijum	295
12. Vilenjak	329
13. Toplotni slivnik	361
14. Biblioteka	395
15. Ilegala	423
16. Oficiri	447
17. Vaj	471
18. Prevrat	497
19. Dors	521

၁

PIŠČEVA NAPOMENA

Kad sam napisao pričicu *Zadužbina*, koja se potom, maja 1942, pojavila u časopisu *Astaunding sajens fikšn*, ni sanjao nisam da sam upravo započeo seriju koja će, konačno, narasti do šest tomova i oko šest stotina pedeset hiljada reči (do sada). Ni sanjao nisam, takođe, da će je biti moguće povezati s jednom drugom mojom serijom – onom o robotima – kao i s romanima koji su govorili o Galaktičkom carstvu, i da će konačno, sve u svemu (bar zasad), tvoriti čitavih četrnaest knjiga s približno milion i po reči.

Uočićete, međutim, ukoliko pomnije pogledate datume kada su te knjige objavljene, da postoji i dvadesetpetogodišnja praznina – između 1957. i 1982. godine – tokom koje pomenutoj seriji nisam baš ništa novo pridodao. Razume se, razlog tome nije bio što sam prestao da pišem. U stvari, tokom tih četvrt veka pisao sam bez zastoja, ali bile su to knjige koje su se odnosile na druge stvari. Činjenica pak da sam se 1982. vratio seriji nije bila izraz mojih namera, već ishod objedinjenih napora čitalaca i izdavača – pritiska kome, konačno, više nisam mogao da odolevam.

U svakom slučaju, stvari su se u međuvremenu do te mere usložile da sam počeo da razmišljam o tome kako bi čitaocima odista dobro došao vodič kroz seriju, budući da knjige nisu bile pisane redom kojim je (možda) trebalo da budu napisane.

Svih četrnaest knjiga, dakle – a sve ih je objavio *Dabldej* – tvore jednu vrstu istorije budućnosti, koja, ipak, istini za volju,

nosi u sebi i izvesne praznine, jer kad sam počeo da je pišem, nisam pred sobom imao čvrsto razrađen plan. Shodno tome, hronološki red kojim knjige treba razvrstati da bi se dobila prava istorija budućnosti, trebalo bi da ima sledeći izgled:

1. *Sabrani roboti* (1982)

Knjiga predstavlja zbirku od trideset jedne kratke priče o robotima, objavljene između 1940. i 1976, i sadrži sve priče koje sam uvrstio u svoju prethodnu zbirku *Ja, robot* (1950). Nakon objavljivanja *Sabranih robota* napisao sam još samo jednu priču o robotima – *Robotovi snovi* – ali ona dosad još nije našla mesto ni u jednoj zasebnoj zbirci.

2. *Čelične pećine* (1954)

Prvi iz ciklusa romana o robotima.

3. *Golo sunce* (1957)

Drugi iz ciklusa romana o robotima.

4. *Roboti Zore* (1983)

Treći iz ciklusa romana o robotima.

5. *Roboti i Carstvo* (1985)

Četvrti iz ciklusa romana o robotima.

6. *Svemirske struje* (1952)

Prvi iz ciklusa romana o Carstvu.

7. *Zvezde, prah nebeski* (1950)

Drugi iz ciklusa romana o Carstvu.

8. *Kamičak na nebu* (1950)

Treći iz ciklusa romana o Carstvu.

9. *Preludijum za Zadužbinu* (1988)

Prvi iz ciklusa romana o Zadužbini.

10. *U susret Zadužbini*

Drugi iz ciklusa romana o Zadužbini.

11. *Zadužbina* (1951)

Treći iz ciklusa romana o Zadužbini.

U stvari, reč je o nizu od četiri priče, prvi put objavljene između 1942. i 1944, uz uvodni deo koji je bio napisan 1949. za izdanje u obliku knjige.

12. *Zadužbina i Carstvo* (1952)

Četvrti iz ciklusa romana o Zaduzbini, sačinjen od dve priče, prvobitno objavljene 1945.

13. *Druga Zaduzbina* (1953)

Peti iz ciklusa romana o Zaduzbini, takođe sačinjen od dve priče, prvobitno objavljene 1948. i 1949.

14. *Na rubu Zaduzbine* (1982)

Šesti iz ciklusa romana o Zaduzbini.

15. *Zadužbina i Zemlja* (1983)

Sedmi iz ciklusa romana o Zaduzbini.

Da li će se pojaviti još neki roman kao deo serije? Nije nemoguće. Ima prostora za jednu knjigu između *Robota i Carstva* (5) i *Svemirskih struja* (6), kao i između *Preludijuma za Zaduzbinu* (9) i *Zaduzbine* (11), kao i, dakako, između drugih knjiga. Pored toga, *Zaduzbini i Zemlji* (15) mogu dodati još neku knjigu – u stvari, koliko god mi se to učini poželjnim.

Pri svemu tome, očigledno je da postoje i neke granice, jer teško da mogu očekivati da ću živeti večito. Mada, da budem iskren, pokušaću da se na ovom svetu zadržim što duže budem mogao.

MATEMATIČAR

KLEON I... Poslednji od galaktičkih vladara iz dinastije Entun. Rođen je 11988. godine galaktičke ere – iste godine kad je i Hari Seldon došao na svet (mada, postoje i mišljenja da je datum Seldonovog rođenja bio krivotvoren – u šta neki izražavaju najozbiljnije sumnje – kako bi se prilagodio vremenu rođenja samog Kleona, s kim se Seldon, neposredno po svom prispeću na Trantor, po svoj prilici susreo).

Pošto je 12010. stupio na carski presto – bile su mu tada tek dvadeset dve godine – Kleon I je tokom svoje vladavine Carstvu obezbedio poveće razdoblje mira, utoliko neobičnije što je palo sred izrazito burnih vremena. Za to je, ipak, po svemu sudeći, ponajpre trebalo zahvaliti umeću i veštini upravitelja njegovog dvora, prvom ministru Etu Demerzelu, čoveku koji se do te mere klonio svakog upadljivijeg prisustva u javnosti da je o njemu ostalo malo šta znano...

Sam Kleon, međutim...

ENCIKLOPEDIJA GALAKTIKA

1

„Demerzele, da li si nekim slučajem ikada čuo za čoveka po imenu Hari Seldon?“, iznenada upita Kleon jedva se uzdržavajući da ne zevne.

Kleon je na carskom prestolju sedeo već skoro deset godina i bilo je, mahom u zvaničnim prilikama, trenutaka kad mu je,

obučenom u prigodne halje i s vladarskim znamenjima, zaista polazilo za rukom da deluje državnički. Baš tako je, na primer, delovao na holografskom portretu koji je bio smešten u jednom udubljenju u zidu iza njega. Portret mu je bio postavljen tako da se upadljivo isticao između holografskih prikaza njegovih pojedinih predaka u okolnim nišama.

Njegov vlastiti holografski portret nije mu baš bio sasvim veran; jer, mada mu je kosa bila svetlosmeđa i u prirodi i na portretu, na holografskoj slici izgledala je znatno gušća. Postojala je, u stvarnosti, na njegovom licu i izvesna asimetričnost, budući da mu je leva ivica usana bila donekle uzdignutija u odnosu na desnu; međutim, to se iz nekog razloga na holografskoj slici nije dalo uočiti. A kad bi se uspravio i stao pored svog portreta, videlo bi se da je barem dva centimetra niži od slike koja ga je, navodno, prikazivala u punoj, prirodnoj visini od sto osamdeset tri centimetra – i nesumnjivo gojazniji.

Dabome, holografaska slika predstavljala je njegov zvanični portret u trenutku krunisanja, a tada je ipak bio mlađi. Međutim, još je delovao mladalački i, moglo bi se reći, kao čovek određene privlačnosti; pored toga, u trenucima kad nije morao da bude nemilosrdno zvaničan i ceremonijalan, na licu mu se mogao uočiti i prisinak nečega što je odavalo dobrodušnost.

„Hari Seldon?“, upita Demerzel s prizvukom poštovanja u glasu, oko čega se, očigledno, svesrdno starao. „To mi je ime, gospodaru, sasvim nepoznato. Da li je, iz bilo kog razloga, trebalo da čujem za njega?“

„Sinoć mi ga je pomenuo ministar nauka. Pomislio sam da si možda i ti čuo za njega.“

Damerzel se lako namršti, jedva primetno, zaista, jer nije bilo uputno mrštiti se u carevom prisustvu. „Trebalo je da ga ministar nauka, gospodaru, najpre spomene meni, kao upravitelju vašeg dvora. Ukoliko vas tako budu zasipali sa svih strana...“

Kleon podiže ruku i Demerzel zastade u pola rečenice. „Molim te, Demerzele... Ne možemo se držati formalnosti u svakom trenutku. Tokom noćasnijeg sastanka i razgovora s njim jednostavno mi ga je pomenuo. Nisam mogao izbeći da ga saslušam, mada sam docnije bio zadovoljan zbog toga, budući da se čitava stvar pokazala prilično zanimljivom.“

„U kom smislu zanimljivom, sire?“

„Pa, ovo više nisu vremena kad su nauka i fizika baš na svačijim usnama. Čini se kao da su iz nekog razloga sasvim sišle sa scene – možda i stoga što su sva otkrića već načinjena... Šta ti o tome misliš? Ipak, kako se čini, zanimljive stvari kao da se i danas događaju... U najmanju ruku predstavljene su mi kao zanimljive.“

„To vam je, gospodaru, rekao ministar nauka?“

„Da... Rekao mi je da je taj Hari Seldon učestvovao na nekom skupu matematičara koji je nedavno održan ovde na Trantoru – okupljaju se, iz nekog razloga, svakih deset godina – i još mi je rekao da je momak saopštio kako je moguće matematičkim putem predskazati budućnost.“

Demerzel dozvoli sebi da mu oko usana zaigra mlak osmejak. „Ili je u zabludi ministar nauka, poznat, inače, kao čovek male oštroumnosti, ili je u zabludi taj matematičar. Jer nema nikakve sumnje da je predskazivanje budućnosti tek puko dečje snevanje.“

„Da li je baš tako, Demerzele? Ljudi, znaš, veruju u takve stvari.“

„Ljudi, gospodaru, veruju u mnogo toga.“

„Ali veruju i u takve stvari. Imajući to u vidu, nije baš najvažnije da li će se, na kraju, ispostaviti da je budućnost bila tačno predskazana. Ukoliko bi mi neki matematičar predskazao dugu i srećnu vladavinu, vreme mira i obilja za Carstvo... Reci, zar to ne bi bilo sjajno?“

„Dabome, bilo bi to prijatno čuti, gospodaru, ali šta bi se time postiglo?“

„Ama... Ukoliko bi ljudi u to poverovali, bez sumnje bi se i ponašali u skladu sa svojim verovanjima. Mnogo je predskazanja do sada, samim verovanjem u njih, bilo preobraćeno u tvrde činjenice. Postoje, znaš, 'predskazanja koja sama sebe pothranjuju'. U stvari, sad kad o tome razmišljam, prisećam se da si mi upravo ti svojevremeno o tome govorio.“

„Siguran sam da jesam, gospodaru“, odgovori Demerzel. Njegove oči pažljivo su odmeravale carevo lice, kao da nastoji da ustanovi koliko daleko sme da ode u svom protivljenju. „Ipak, čak i ako je tako, nikad vam neće biti teško da pronađete nekoga ko će vam dati željeno predskazanje.“

„Stvar je, međutim, u tome, Demerzele, što se ne bi svakome podjednako verovalo. Ali jednog matematičara, koji bi svoja predskazanja bio u stanju da potkrepi matematičkim formulama i jezikom, razumeo ne bi niko – a poverovali bi mu svi.“

„Kao i uvek, gospodaru, iz vas govori mudrost zdravog razuma“, složi se Demerzel. „Zaista, živimo u nemirnim vremenima i bilo bi poželjno uneti u njih malo mira – dakako, bez ulaganja para ili primene vojne sile – što je čak i u bliskoj nam prošlosti donelo malo dobra, a mnogo nevolja.“

„Baš tako, Demerzele“, odvrati car ne skrivajući oduševljenost. „Drži mi na oku tog Harija Seldona. Pomenuo si mi jednom prilikom da se tvoji konci protežu posvuda po ovom uzburkanom svetu, čak i do mesta na koja se ne bi usudili da zađu ni moji vojnici. Povuci, dakle, jedan od tih svojih konaca i dovedi mi tog matematičara. Želim da se susretnem s njim.“

„Učiniću kako kažete, gospodaru“, prihvati Demerzel, kome je mesto Seldonovog prebivanja bilo već dobro poznato. Istovremeno, naloži sebi da pohvali ministra nauka zbog valjano obavljenog posla.